

Una lliçó per la joventut

Davant del moment actual, en el qual les joventuts d'arreu del món van arressegades per una onada de pessimisme, és oportú recordar el major triomf aconseguit de la renaixença ençà i estudiar-ne les causes. Ens referim a la fixació de l'idioma català.

Els orígens de la nostra llengua, cal cercar-los, com els de les altres llengües d'Europa dites neo-latines, en la evolució i descomposició de la llengua que els romans imposaren a tots els països per ells dominats, i que sorgiren estructurant-se d'acord amb les condicions racials de cada país, al esdevenir la descomposició del Imperi Romà, adquirint categoria de llengües literàries cap a les primeries de la segona meitat de l'Estat Mitjà. Es doncs el català una entitat lingüística tan perfecta com la de les altres llengües germanes, Romanes, Francès, Italià, Provençal, Espanyol, Portuguès i no pas un dialecte del castellà, com encara, per desgràcia algú vol afirmar emprès segurament tant per la mala fe com per l'ignorància.

Cal tenir doncs, en compte, aquest fet, que tots aquests idiomes (català, espanyol, francès, etc.) neixen al mateix temps i tenen el mateix origen i per tan mai no podem admetre que un d'ells (el català) sigui un dialecte derivat d'un altre (l'espanyol) sino que cal saber que són dos idiomes absolutament distints. I ens cal saber encara que el català posseeix documents més antics que l'espanyol, pertanyents al segle XI i que la diferència que avui hi ha entre el català i les llengües occitanes, el llenguadocià per exemple, és molt més petita que la que existeix entre el català i l'espanyol i semblant a la que hi ha entre l'espanyol i el portuguès.

El català és una llengua que compta amb una de les literatures més importants d'Europa durant el seu període d'esplendor medieval. Com ja ha estat dit els primers vestigis del català es troben en documents del segle IX. Ben aviat assolí maduresa amb les figures literàries de Jaume I i de Muntaner i té la seva eclosió perfecta en els segles XIV i XV.

Així podem afirmar que el primer idioma neo-latí emprat en treballs de filosofia, ha estat el català i el seu autor. En Llull, català de Mallorca, i que la ciència es feia entendre per primer cop gràcies a un català que escrigué en català, el melje Carles Arnau de Vilanova. Això ens porta a sentir un altre fet: i és l'unitat de l'idioma català. La nostra llengua té diverses modalitats (valenciana, oriental, mallorquina, etc.) però és una sola, amb una única literatura i amb idèntiques normes gramaticals i així ho han considerat tots els savis estrangers que s'han dedicat a la filologia.

Així tenim que el costat de les quatre cròniques, anomenades per Guimerà i els quatre evangelis de Catalunya tenim portes com Ausiàs-Marc que nasquera a València, mallorquins com Ramon Llull, per no citar més que les figures cabdals.

El català excel·lí en tots els camps de la literatura, durant els segles d'esplendor nacional per la única llengua oficial de la Cancelleria, de la Cort, del Parlament, de l'administració de justícia, del comerç, en fi de totes les manifestacions del poble català; fins en les relacions exteriors i en la diplomàtica amb els pobles incorporats a la Confederació i amb altres països d'Europa i Nord d'Àfrica.

Després de la pèrdua dels drets polítics de Catalunya com a poble; a conseqüència de la guerra amb el rei d'Espanya Felip V. la llengua catalana perd la categoria de llengua oficial; fins deixa d'ésser usada per una gran part de catalans.

Però ve la flama espiritual de la Renaixença, cas rar dintre les literatures, el català de llengua venuda oblidada passa a la categoria d'instrument literari i cultural.

Heus-act el gran triomf de l'ànima catalana.

Aquest resultat però, no és pas un fet fortuït, sino el resultat d'una tasca duta tenaçment i amb constància per una colla d'homes abugats.

I aquesta és la lliçó que voldria que d'aquest fet en treïssin les joventuts.

Que pel triomf del ideals no cal refiar-se d'un fet fortuït sino que cal portar-hi abnegadament el treball; la voluntat, la capacitat i l'entusiasme, que la cultura no es logra sense esforç ni la dignitat sense una plena-fermesa de caràcter.

DR. JOSEP M. GIRONA

Una data

El catorze d'abril de 1931, fou una diada gràvida de belles prometençes. Fou una llum novella que semblava havia d'esvaïr totes les ombres que havien planat damunt la Península Ibèrica des de tant temps. Fou una llum, però, com la del llamp: intensa i ràpida. Avui 14 d'Abril de 1935, quatre anys després d'aquella jornada gloriosa, d'aquell fet digne i exemplar que no tinguérem, la fermesa de sostindre hem de celebrar-la endolats. Aquesta data recorda que molts dels qui amb més entusiasme havien collaborat a aquella proclamació vertadera, l'única que podem sentir nosaltres, per un fet similar a aquell no s'embarcaven amb la porra dels màrtirs, i la toga del patriota.

Aquesta data velada per l'ombra del dol es presta a la meditació. En la penombra de l'esperit veu les coses amb més claredat. Nosaltres no ens enrolarem amb el traït extern i cridarem de les festes oficials. Nosaltres deturarem un xic el nostre pensament en aquella monjoia de la nostra lluita secular, per a extreure'n alguna lliçó, alguna experiència.

Si los els nostres polítics haguessin tingut sempre present que «el que necessitaven i l'únic que necessitaven era l'ànima de Catalunya», com deia Prat de la Riba, potser aquella proclamació que avui recordem perduda, la celebrariem amb joia viva. Si com Prat de la Riba, els polítics acotessin el cap davant dels vidents, dels poetes, dels escorcolladors d'arxius i recercadors de runes que els han donat aquesta ànima, potser avui el nostre patriotisme fóra més extens i més dens i segurament hauria reportat més fruits.

La manca d'aquesta «ànima de Catalunya» en els nostres polítics, ha fet que aquella jornada gloriosa, aquell gest audaç no fos complet, fos l'inici del gest només. En aquesta commemoració, doncs, els polítics haurien de meditar en la seva acció i haurien de mirar d'informar-la d'aquest esperit català que tant necessita la nostra Pàtria per al seu desenvolupament.

Actualment, per dissort, ens trobem que ens manca molt aquest perfum de catalanitat. Les múltiples facetes del nostre esperit nacional, les irradiacions de l'ànima de Catalunya no són ateses amb l'entusiasme i amb l'afecte que deuríem conrear-les. Caldria exaltar, elevar els valors autòctons: hauríem de llegir més els nostres autors clàssics i moderns, ens hauria d'interessar la nostra dansa, el nostre teatre, la nostra premsa, *tot el que és nostre*, és nacional i ho hauríem d'estimar amb ardència.

Si tots els polítics procuréssin nodrir-se de pura catalanitat forçosament en tots els seus actes la traspuarien i fóra aquest sentit de Pàtria el que els guiaria en les seves lluites i faria que mai no es foraviessin del camí recte i noble. La necessita la nostra política aquesta ànima, aquest llevat. Y la veiem tan lluny d'això! Per això en aquesta diada desitjaríem que s'intensifiqués el patriotisme en totes les seves manifestacions. Que en tots els agrupaments polítics brillés ben clara i ben pura la flama de la catalanitat.

ANTONI JAUME

La posta d'una ficció

Amb la nostra ensenya al braç seguits d'una corrua inacabable feien via vers el nostre Palau de la Generalitat, un grup de patriotes catalans.

Aplaudiments i crits enrogallats formaven la música marcial que obria i tancava aquella parada, altrament enervadora i engrescadora.

Pocs moments abans l'home esdevingut símbol de la Catalunya rebeldigna i sofrent, orgullosa i justiciera, havia llençat els quatre vents la gran nova: estava proclamada la República Catalana. El poble la rebia amb joia delirant i també amb una inconsciència corprendora ignorant-ho tot bo i desplegant al vent la sagrada bandera d'or barrat de sang i una altra tacada de morat. Davant aquella turba frenètica, un minyó cepat, de cara rogenca i braç prest, mirava aquella xislaire processó i mirant-me esquitllantes em digué amb ferma indignació fent xiscles les paraules que arrossegant-se eixiren dels seus llavis molsuts: Si Catalunya i la seva República exigeixen sang generosa per mantenir-se dempens ja cal que estiguem prestos els comptats patriotes per a fer-li'n ofrena; no espereu res d'un poble així. A l'ésser davant del Palau els vers catalans que-

daren sorpresos i sospitaren: presidia la proclamació de la República... aquella bandera tacada de morat. Sorgia la cosa clara, millor crit, es pressentia, sense poder-ho afirmar en aquells moments: ficció.—

Alexandre Petoeffi, gran poeta magiar que vessà la seva sang en la batalla de Feheregyhaza per la llibertat d'Hongria, la seva Pàtria deixà escrit «El món és el jardí de Déu. Homes! vosaltres en sou les flors i les males herbes: petit grà semblar en aquest jardí amb l'ajuda de Déu, jo no seré una mala herba.» Dintre el nostre camp patriòtic hi han crescut i creixen una infinitat de herbes, bones solament per llençar-les al foc. No tenen bells colors, ni perfum, ni són tampoc remeieres, són inútils del tot. Després de tanta sofrença, de tants perills, de tanta lluita amargures i exilis, vexacions, fam i misèria, generosament posat a l'altra de la Pàtria, a l'arribar l'hora tant de temps freturada, es canvia un drap per un altre? Aquella fé —bella flor— posada en l'home que ens ha de dur una Pasqua alliberadora, ens serà retrata de faisó burlesca? què hem fet tots nosaltres — humils jardiniers — tant de temps conreant un jardí on sols una flor de perfum capgirador i bellament colorida esperavem? Ha sortit una flor sens perfum ni color, gosaria dir «fictícia»... I perdoneu-me perquè també ens diu Petoeffi. «al fill de la terra li cal la realitat.»

Diem ficció: cal saber solament les converses entre Barcelona i Madrid per acotar el cap i feta la llum serena en l'esperit, restar seré i saber somriure dolçament al sentir punxant el glavi que et fendeix les entranyes. Mes no tot és perdut, si ens sentim fermes en la nostra via, generosos en el sacrifici i restem convençuts de l'immortalitat de la nostra Pàtria. I més ara que sentim la terra remoure's lentament sentim correr la saba vivificadora que vesteix novament els arbres i escampa en els horts, camps i jardins milers de flors, i sadolla l'aire de múltiples sentors, ara... Primavera... sento, pressento una bella florida en el nostre camp, en la nostra Catalunya. I la pressento perquè està regada amb sang generosa, forta i ardent d'anònims patriotes, d'aquell patriota que aprenia d'estimar Catalunya tot guaitant la plana empordanesa, mig adormida pel cant de la sirena, mig desvetllada pel cant del pastor i eternament breçada per la remor de la mar. Al camp de l'Empordà hi ha espigues i roselles i cap al tard al cel blau apunta un estel diamantí.

J. PI TEIXIDOR

La situació europea i nosaltres

Europa passa ara per uns moments de positiva gravetat. De totes maneres no cal tenir, momentàniament, cap por que esclati una guerra. Per a què aquesta es produeixi és condició precisa que hi hagi entre els dos grups antagonics una certa ponderació de forces, o si voleu que la potència o potències que abriguen propòsits agressors tinguin la creença que poden sortir triomfadores del conflicte bèl·lic. I de moment, el cas d'Europa, no és pas aquest. L'agressió ha de sortir necessàriament d'Alemanya, que es troba respte de les altres potències en la situació del proletari respecte del burges: és a dir, desproveïda d'un gran nombre de drets inherents a la sobirania i desproveïda de determinades riqueses, per exemple les colònies, a les que és innegable té el mateix dretes que altres potències que, com França i Anglaterra, s'han dedicat a agallar-les. (Es clar que en realitat i des de d'un punt de mira d'estricta justícia nacional i humana, el dret de domini colonial d'uns i altres és plenament tirànic).

Ara que Alemanya, talment com un obrer anarquista, ha sabut alinear-se les simpaties de tot el món civilitzat: el seu règim polític, la brutalitat i salvatgeria que semblen ingredients indispensables de l'esperit germànic, la manca de tacte diplomàtic, tot s'ha conjurat a aïllar-la al mig d'Europa i a fer semblar totalment injustes les seves reivindicacions en molts extrems ben justes. El fet important per al futur immediat d'Europa és que Alemanya no és prou forta encara per a portar les seves reivindicacions al terreny de la força, i que si el joc dels interessos nacionals no li dona més aliats que els que té ara i no divideix els seus antagonistes, el bloc França-Itàlia-Rússia-Petita Entesa

Aspirem a desvetllar l'esperit català que rau abolit en el fons de la consciència de cada català. No venim a fer política venim a fer patriotisme. Per això demanem la collaboració de tots els vells catalans.

Catalanisme és voluntat

que sembla dibuixar-se, és tan enormement més poderós, que ni la ebre de follia on l'han llençat els seus dirigents pot privar el poble alemany de veure-ho ben clar.

I nosaltres? On rau el nostre interès? Al costat de la guerra o al costat de la pau? I dintre de la guerra al costat de qui? Del bloc que va del feixisme italià a la URSS, passant pel conservadurisme francès, o del bloc format per la baràrie nazi i el seu paradoxal satèl·lit polonès?

Entre nosaltres pel fet mateix de no tenir política internacional pròpia des del lluny segle xv, hi és predominant l'esperit més autènticament pacifista. Però els que esguarden la nostra política cercant-li una solució totalitària i definitiva, han de reflexionar sobre les repercussions que pot tenir una guerra nova en la consecució d'aquella solució. En 1914 la monarquia va reeixir a estar al marge de la Gran Guerra. I va reeixir-hi amb poc esforç. Per una banda la composició dels blocs en lluita feia difícil anar en auxili d'aquell al qual es portaven les simpaties dels elements més influents del país, entre ells aquell elements que sabem n'ha estat i ne's encara l'amo absolut; per altre va cooperar-hi la seva mateixa insignificància que la convertia en un valor negligible.

En una guerra nova, els mateixos factors que no han variat, és probable determinessin idèntics resultats. Doncs bé: creiem que això és totalment oposat als nostres interessos. Mantenir-se com llavors al marge de la tempesta, ens lliuraria com aleshores de les seves embestides, però no possibilitaria el naufragi del vaixell pirata, en el qual, ni cal dir-ho, estem directissimament interessats.

I al costat de qui hauria d'intervenir la República? Nosaltres, pot ésser com cap altre col·lectivitat del món, estem acostumats a esguardar els fets internacionals amb un criteri purament idealista. El ciutadà de qualsevol estat europeu mira el desenvolupament de la història des d'un punt de mira predominantment nacional. Nosaltres estem talment desnacionalitzats que ni tan sols pensem en el profit o dany que la nostra nacionalitat pugui treure dels fets generals. No hi ha cap dubte que esguardat el panorama internacional amb ulls d'espectador idealista i desinteressat, les nostres simpaties van de dret al bloc anti-alemany. En ell formen dos elements del concert humà que ens són especialment cars: França, no pas perquè ens hagi tractat mai fraternalment, però que tal vegada per parenliu racial i cultural, ens té el cor robat, i la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, que no pot menys que desvetllar les simpaties de tots els homes d'esquerra, fins aquells que es senten demòcrates. A l'altre platet de la balança pensem que hi ha la salvatgeria hitleriana, la tria no es pas dublosa.

Ah!, però fins ara hem parlat de sentiments i hem prescindit del possible interès nacional. I quin és aquest? Adoptant una fórmula negativa és ben fàcil de precisar-ho. Primer: és convenient que els nostres enemics naturals es trobin al bell mig de la tempesta. Això és una cosa ben natural i el ciutadà de qualsevol país del món pensarà el mateix. Segon, ens convé que els nostres enemics figurin en el bloc perdedor, encara que aparentment també nosaltres hàgim de perdre, perquè sovint perdent es guanya. Bon nombre dels estats de l'Europa de la post guerra poden demostrar-nos com això és veritat.

Ara que, com diem al principi, la distribució de les forces de l'Europa —1935, ens és totalment desfavorable. Hi ha una desigualtat de forces que no possibilita una guerra, i hi ha una distribució geogràfica d'aquestes forces, que donaria un mapa de la guerra ben semblant al de 1914, mapa de la guerra que no ofereix la més mínima possibilitat.

Del tot impotents per influir en el curs dels esdeveniments, no per això hem de desesperar que arribi l'hora favorable per a la nostra República. Pacifistes per temperament, tal vegada hem de desitjar la guerra. Francòfils i russòfils per sentiment, tal vegada hem de desitjar trobar-nos, ni que sigui accidentalment, camarades de les camises brunes, com a càstic obligat per a passar a les altres fileres. Aquesta és la nostra paradoxal situació.

J. de C. SERRA RAFOLS

IMP. RAFOLS: Portaferrixa 15

No deixeu de comprar el nostre número vinent, especialment dedicat a la festa de Sant Jordi.

Any I número 1

Barcelona, 14 d'abril 1935

MANUEL CRUELLES